

Cozah rianttuantuhna le palek nih an mah pumpak miaknak, hakkauhnak le upadi buarnak thil tuah lo in na caah a herhmi le a hmanmi bawmhnak an in pekding naa ruahchanmi kha a hmanmi a si. Cozah rianttuantupawl an rianttuannak ah zumhnak na ngeih peng khawhnak lai, cozah rianttuantuhna nih mipi tangka an firnak hnga lo le mi nunnak ttihnung in rian an ttuannak hnga lo IBAC nih khamnak le phuannak a tuah.

IBAC cu Victoria Peng chung i ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh khamtu zung a si

Ningcang lo in rianttuan le eihmuar/ziknawh a khammi cozah rianttuantu an sinak ding kha IBAC nih aa tinhmi a si.

Mah kan itinhmi kan hmuhnak ding caah atanglei ning in rian kan ttuan:

1. cozah rianttuantuhna ningcang lo in rianttuan le eihmuar/ziknawh an hmanna phuanmi le theihtermi cohlanak (mah ahkhan palek le cozah zungpawl i ningcang lo rianttuan an hmanna tehna aatel)
2. ningcang lo in rianttuan le eihmuar/ziknawh an hmanna report hlathlai le phuannak. Ningcang lo tuk le tinhciammam in eihmuar/ziknawhnak an tuah ti puhmi kha papek in hlathlainak tuah hmasa a si
3. cozah rianttuantuhna, palek le mipi hna kha cozah rianttuantuhna le palek nih ningcang lo in rianttuan asiloah eihmuar/ziknawh hman ttih a nunnak le a chuak khomi thil le mahpawl khamningcang chimh le cawnpiaknak.

1. Ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawhnak phuan ningcang

IBAC nih cozah zung le rianttuantuhna nih ningcang lo in rian an ttuan asiloah eihmuar/ziknawhnak an tuah tiah puhmi le phuannak cu kum khat ah 5000 hrawng kan hmuh. Mah konglam kha ningcang lo in rianttuanmi cozah rianttuantuhna mipi sin phuannak ah a biapi tuk, cun zeibantuk zung, hmun le caan ahdah eihmuar/ziknawhnak le ningcang lo rianttuannak a um le a karh ti ngiatnak zongah bawmtu a si.

IBAC nih phuannak kan hmuhmi paohpaoh ralringtein kan zoh, hlathlainak kan tuahmi i a phichuak, midang nih rak phuan ciami le athlithin thil kan ngiatthlainak i kan hmuhmi tehna he fonh in kan zoh chih. Cun zeidah kan tuah lai timi kha atanglei ning in biakhiahnak kan tuah:

- **phanmi kha** adang zung ah kuat chap, bianaah Victoria Peng I Cozah Zungpawl An Rianttuan Tthatlonak Phuanmi Zoh le Hlathlaitu Zung (the Victorian Ombudsman), Victoria Palek (Victoria Police), asiloah report an tuahmi ttuannak zung. IBAC nih hlathlainak tuahchap ding ah midang zung a kuatmi zong kha tthatein le hmantein cheknak le daantatnak an ngei ma ti hlatnak tehna zong kan tuah.
- **phanmi le puhmi** kanmah tein hlathlainak. Mah biakhiahnak tuah hlanah IBAC nih a herhmi zoh le hlathlainak kan ngei hmasa.
- **zeihmanh hlathlainak tuah lo/phih.**

IBAC nawl ngeihnak hmun – Victoria Peng cozah zungpawl

Peng cozah

- Cozah zungpawl
- Phu(Bu)/zungpawl (Agencies/offices)
- Mipi ngandamnak zohkhenhtu zung le buhna
- Sianginpawl
- TAFE le sianghleirunpawl

Khawngsi zungpawl (Councils)

- Khawngsi zung ttuanmi upahna (Councillors)
- Khawngsi zung rianttuanmihna (Council staff)

Victoria Palek

- Chiatserh in bia aa kammi palekpawl
- Thonginn rianttuanmihna/thonginn cawng
- Palek lutkaamipawl
- Palek thonginn ah rianttuanmihna
- Rianttuantuhna

Parliament

- MPs
- Methlknak zung ah rianttuantuhna
- Vuanci zung ah rianttuanmihna

Biaceih zung

- Biaceihtuhna le biaceihnak zungpawl, bianaah:
- Supreme Court
  - County Court
  - Coroners Court
  - Magistrates' Court
  - VCAT

Cozah rianttuantuhna ningcang lo in rianttuan le eihmuar/ziknawh tuahnak timi cu zeidah a si?

Cozah rianttuantu pakhatkhat nih hrawkhrol in rianttuan, ziknawh tangka laak asiloah pek, contract kha chungkhat asiloah hawikom pek le a rian ruangah a theihmi thawngpang asiloah thil sining kha midang chimh asiloah pumpak miaknak ah hman tibantuk kha ningcang lo in rianttuan le eihmuar/ziknawh tuahnak timi cu an si.

Cozah zung ah ningcang lo in rianttuan timi cu zeidah a si?

Cozah rianttuantu nih a rianttuannak ah upadi ning in zult lo asiloah a mah nih a zult lai timi zultphung, ziaza ning in um lo le a thiam le hngalh hngading thiam lo le hngalh lo tehna kha cozah rianttuantu nih ningcang lo in rianttuan a ti duhnak cu a si.

2. Ningcang lo in rianttuan asiloah eihmuar/ziknawh nak chekhlainak

Upadi ning in IBAC nih cozah rianttuantupawl i faaktu in le timhchiammam in ningcang lo in an rianttuannak le eihmuar/ziknawh nak an tuah timi puhnak kha hlat le chekhlai hmasa ding ah ttuanvo a ngeih. IBAC nih thil ttha lo an tuah tiah report pekmi asiloah thawngthanmi kha hlathlainak nawl a ngeih, asiloah report tuah lomi zong a herh tiah ruah ahcun hlathlainak kan tuah khawh.

Kan hlathlainak nih ningcang lo in rianttuannak a um ma asiloah palekpawl ningcang lo in rian an ttuan ma timi kha a khiah. Upadi ning in ttazacuai asiloah hlathlainak tuahchap/daantat ding in midang zung ah kuat tibantuk kha a phichuak khomi cheukhatpawl cu an si. Report ttial in mipi sin peknak, thil tuah le rianttuan ningcang remh le thlen ding in forhfiat tibantuk tehna zong kan tuah khawh.

Biahalnak tuah

IBAC nih chekhlainak kan tuah tikah biahalnak tuah tehna aatel i pumpak in le aa pehtlai lomi midang tel lo in kan tuah. Kan Bawizik (Commissioner) nih atanglei ning in a ruah ahcun mipi hmai zong ah biahal le hlathlainak tuah khawh a si:

- thil phundang tuk a si
- mipi caah a ttha tiah ruah
- minung pakhatkhat i a thangchiatnak, himnak le damnak caah ttihung le dawnkhantu ding a si lo tiah ruah.

IBAC a nawlgeihnak ningcangtein hman

Chekhlainak tuah loah IBAC nih atanglei ning in nawl a chuah khawh:

- ca le adang chuahpi dingin nawl chuah
- inn/zung ah luhhnawh i kawl, catlappawl le thilri tehna chuh chungding in nawl chuah
- ngiatthlainak thilri tehna hman; phone, email tibantuk chonhbiaknak a thlitein ngeih le relpiaknak nawl chuah
- pumpak in siseh midang hmaiah siseh biahalnak tuahnak nawl chuah
- biahalnak le hlathlainak bawmtu ah tette auh le chimter.

Acunglei cheukhat nawlpawl kan chuah hlanah biaceih zung asiloah ayukhan zung tehna ah nawl kan hal hmasa hrimhrim a herh. Nawl kan hmanna he pehtlai in Peng le Rampi cozah zungpawl ah report hmantein kan pek lengmang hna.

Level 1 North Tower
459 Collins Street
Melbourne VIC 3000
GPO Box 24234
Melbourne VIC 3001

T 1300 735 135
F (03) 8635 6444

January 2017

IBAC cu Victoria Peng chung cozah rianttuantuhna le palekhna nih ningcang lo in rianttuan le eihmuar/ziknawh an hmanna hnga lo a khamtu le a phuangu zung an si. Mah cu atanglei ning in kan ttuan:

- eihmuar/ziknawh nak a ngantukmi le palek ningcang lo in rianttuanmi chek le hlathlainak
- cozah rianttuantuhna, palek le mipi hna kha cozah rianttuantuhna le palekpawl nih ningcang lo in rianttuan, eihmuar/ziknawh an hman tikah tti a nunnak le a chuak khomi thil le mahpawl khamningcang chimh le cawnpiaknak.

Ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh nak phuan ningcang theih na duh ahcun www.ibac.vic.gov.au ah zoh asiloah **1300 735 135** ah chawn.

Holh le ca lehnak ah bawmh na herh ahcun, Ca Le Holh Lehnak Bawmtu Zung (Translating and Interpreting Service) kha **13 14 50** ah chawn asiloah www.ibac.vic.gov.au/general/accessibility/tr ah zoh.

Palek ningcang lo in rianttuan timi cu zeidah a si?

Victoria palekpawl (chiatserh in bia aa kammil, palek a lut kaami, palek zung ah rianttuanmi le thonginn ah rianttuanmi) ningcang lo in rian an ttuannak duhlonak/lungtlinlonak phuanmi zong kha IBAC nih kan cohlan.

Palek ningcang lo rianttuan timi cu zohdawh lo/thil ttha lo ca asiloah hmanthlak tibantuk midang sinah thlah/kuat, zurit bu in mawttaw mongh, a hman lomi record ttial asiloah luantuk in thazaang hman tibantuk tehna an si kho.

3. Ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh khamnak

Cozah zung le rianttuantuhna nih cozah tangka kha ningcang tein an hmanna ding le eihmuar/ziknawh an hmanna hnga lo khamding ah kan dihlak rian kan ngei. Mahtikhan Victoria Peng i a ummi vialte caah a herhmi bawmh nak le mipi caah lam, ti le mei, inn le lo tthatein an kan pek khawh lai.

IBAC i kan rian nganbik le papek in kan ttuanmi cu cozah zung le rianttuantuhna nih ningcang lo in rianttuan le eihmuar/ziknawh nak kham kha a si.

Peng chung i ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh nak khamnak rian a ttuanmi adang zungpawl he ibawm in IBAC nih ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh nak kham ningcang lam phunphun kawl, cawnpiake le zohthannak kan tuah:

- minungpawl kha ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh nak ngiat le phuanding in forhfiat le cawnpiake
- zungpawl kha an zung chungah ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh nak a umnak hnga lo bawmh
- mipi lungthin zongah ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh nak duhlonak a um le a caamnak lai cawnpiake.

Ningcang lo rianttuannak le eihmuar/ziknawh nak nih a chuahpimi thil ttha lo cawnpiake

Zeibantuk zung le thil siningpawl nih dah ningcang lo rianttuannak le eihmuar/ziknawh nak a chuahpi ti theihnak ah hlathlainak le cawnnak zong kan ngei i zeibantuk tuah le remh ahdah kham le tthanchoter a si ti hlathlainak tehna zong kan tuah.

Mah nih chekhlainak kan tuahmi a kan bawmh lengah hlathlainak a phichuak kan hmuhmi cu atanglei ca zongah kan hman:

- mipi le cozah zung hna sinah ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh nak nih thil ttha lo a chuahpimi chimh le cawnpiaknak
- ningcang lo rianttuan le eihmuar/ziknawh nak report kan ttialmi tthanchoternak le cozah zungpawl zong nih mah report zeitin an hman lai ti cawnpiaknak
- hlathlainak le ngiatthlainak in kan hmuhmi hnuhik thil sining, bianaah zung chungah ningcang lo rianttuannak le eihmuar/ziknawh nak a um/ a um kho tibantuk kha chimh le ralrin pek.